

שע"י המכון התורני ירושלים

במדבר - תשפ"ג | גליון 23 | הפקה ועריכה: הרב נעם יעקובי שליט"א וצוות המכון התורני

**"כל קדושה נותנת חיים לנזהר
בה כראוי"**

**"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן
לֵאמֹר אֵל תִּכְרִיתוּ אֶת שִׁבְט
מִשְׁפַּחַת הַקְּהֵלִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם
וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחַיּוּ וְלֹא יָמָתוּ"
(במדבר ד, יז-יח-יט). ופירש הראב"ע,
כפל הלשון "וחיו" - יוסיפו חיים
ולא יכרתו. ועל זה העיר הנצי"ב
ב"העמק דבר" בזה"ל: כל קדושה
נותנת חיים לנזהר בה כראוי
ומכרית למי שאינו נזהר או,
עכ"ל. הנה קדושת התורה גדולה
מאד והיא נותנת חיים למדקדק
בכבודה ומעטרה נועם המדות,
ולאידך גיסא, הלומד תורה ואין
מדותיו כראוי הוא מבזה את
התורה ועוונו גדול מנשוא ח"ו,
ואפשר שזהו מה שאמרו חז"ל
(יומא עב:) עה"פ "וואת התורה אשר
שם משה" (דברים ד-מד) זכה נעשית
לו סם חיים, לא זכה נעשית לו
סם המות... הלומד תורה שאינו
מתנהג בנעימות כאילו מעיד
עדות שקר על התורה שאין
דרכיה דרכי נועם כלל. "כל
אמרת אליו צרופה" (משלי לה) -
לא נתנו המצוות אלא לצרף בהם
את הבריות (תנחומא סיני). שומר
מצוות שאין מדותיו נקיות ונכונות
כדבעי, הרי הוא כאילו מעיד עדות
שקר שאין בכת התורה לצרף את
הבריות כלל.**

כתוב בשו"ע (יוד הל סיח): "חייב
אדם לנהוג כבוד גדול בספר
תורה, ומצוה ליחד לו מקום
ולכבד המקום ההוא ולהדרו
ביותר", עכ"ל. אם רוצה אדם
להכניס תורה בלבו צריך לנקות
את מקום משכנה מכל אבק מדה
רעה ולכונן לה דירת כבוד והדר
גבוה. וכבר זוהיר רבינו יונה
(אבות א) צריך תחילה לתקן עצמו
במדות ובה תשכון התורה עליו,
שאינה שוכנת לעולם בגוף שאינו
בעל מדות טובות. הלומד תורה
שדרכיו נאים ומתוקנים הרי זה
"אהוב אוהב את המקום אוהב
את הבריות" שנמנה ב"ח דברים
שהתורה נקנית בהם, והוא מבני
עליה וכולו אומר כבוד!

(מדברי הגאון רבי אברהם פאם - יאאל משה)
*

**"שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל"** (במדבר א, ב). אצל בני
ישראל הראש הוא העיקר.
אפשר, ואברי הגוף האחרים הם
יותר חזקים אצל הגויים, אבל אם
את הראש אתם מבקשים - צאו
ובקשוהו רק אצל ישראל.

(עפ"י המגיד מקוניז' צ"ל)

מעמדו ההלכתי של שבט זבולון מאת א.פ.

נאמר בפרשה (פרק ב פסוק ז) **"מטה זבולון ונשיא לבני
זבולון אליאב בן חלון"**.

בפרשה נמנו כל ראשי הדגלים והנלוים עליהם. שבט
יהודה ועמו יששכר וזבולון, שבט אפרים ועמו מנשה
ובנימין, שבט ראובן ועמו שמעון וגד, ושבט דן ועמו
אשר ונפתלי.

כשנתבונן בפסוקים של פרק ב' נראה כי בג' ראשי
הדגל האחרונים נאמר כלפי השבט השלישי שבהם
"ומטה" בוא"ו החיבור. בפסוק י"ד מופיע שבט
גד שהוא השלישי בראובן, "ומטה גד". בפסוק כב
מופיע שבט בנימין שהוא השלישי באפרים, "ומטה
בנימין". בפסוק כ"ט מופיע שבט נפתלי שהוא
השלישי בדר, "ומטה נפתלי". היוצא מן הכלל הוא
שבט זבולון השלישי ליהודה, שלא נאמר בו ומטה
זבולון בוא"ו החיבור אלא "מטה" זבולון. הלא דבר
הוא, ויש להבין פשר דבר.

על כך מסופר, כי אירע פעם ששני בעלי דין שנפל
ביניהם סכסוך כספי מסובך, הסכימו ללכת לבוררות.
אחד הצדדים בחר כבורר את הגאון מוילנא, בעוד
הצד השני בחר כבורר אדם שלא היה בן תורה.
כאשר שמע הגר"א את מי בחר הצד השני הודיע כי
הוא מסרב לשבת עימו בדין בנמקו כי מכיון שדעת
בעלי בתים שונה לחלוטין מדעת תורה של תלמידי
חכמים, על כן ברור כי לא יצליחו להגיע לעמק השוה
ולהחלטה מוסכמת.

נשאל הגר"א, האם יש לזה מקור בתורה? והשיב
בחיוב והצביע על הפסוק שלפנינו, כאשר הוא מוסיף

לכל יהודי יש ערך

**"שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִקְוֵי שְׂמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתָּם"** (במדבר א, ב).

ישנם אנשים האומרים לעצמם "מי אני ומה אני? ואף אם
אעמול בתורה לא אגיע למדרגה של ממש", ומתוך נחיתות
ערך עצמם, באים לידי רפיון והתעצלות בתורה. לפיכך קוראים
פרשת במדבר לפני חג השבועות, מפני שבה מובאת פרשת
הפקודים הנותנת חיזוק לאדם לקראת קבלת התורה. מפרשה
זו לומדים שכל יהודי, בין קטן ובין גדול, נמנה בפני עצמו, כי
לכל אדם מישראל יש חשיבות וערך, והרי הוא חלק מן הכלל
כולו.
(דרש משה - רבי משה פיינשטיין)

הנהגה מיוחדת עם כלל ישראל

ואמר לשון "שאו" ולא אמר "גדל" או "רומם", נקט לשון "שאו"
המשתמע לשתי פנים הפכיים, ופירש רבינו בחיי עפ"י המדרש

את הדיוק האמור מדוע לגבי מטה זבולון לא נאמר
"ומטה" בוא"ו החיבור כפי שנאמר לגבי יתר השבטים
שנמנו שלשיים באותו דגל? אין זאת, אמר הגר"א,
אלא מכיון שבני שבט זבולון עסקו במסחר על כן אי
אפשר לחברו ולהשוותו עם השבט השני באותו דגל,
שבט יששכר, שבניו היו סמל לעמל ולימוד התורה.

וכך אכן נפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יג סעיף ד):
"וצריך שיהיו היושבים בבית הדין תלמידי חכמים
וראויים, ואסור לאדם חכם שישב בדין עד שידע
עם מי הוא יושב, שמא ישב עם אנשים שאינם
הגונים ונמצא בכלל קשר בוגדים, ולא בכלל בית
דין". וכתב על כך הסמ"ע: בתשובות מהרי"ו סימן
קמ"ז כתב למהר"ש ז"ל: ואם תשמע לעצתי, לא
תשב אצל הקהל בשום דין, ידיעת שפסקי הבעלי
בתים ופסקי הלומדים הם שני הפכים, ואמרו בפרק
זה בורר במסכת סנהדרין (כג, א), כך היו נקיי הדעת
שבירושלים עושים, לא היו יושבים בדין אלא אם כן
היו יודעים מי ישב עמהם.

והדברים מבהילים, שעל אף שידוע ששבט זבולון
פרנס את שבט יששכר ונתן לו טרף מאכלו, וידוע
ענין הסכם "יששכר וזבולון" שעל ידי זה נחשב
במידה גדולה שגם לשבט זבולון עצמו יש שחר מה
כעוסק בתורה, ומעלתו חשובה עד מאד, ובודאי
אינו כסתם בעלי בתים, מכל מקום כאן בעולם הזה
מאחר ובפועל אינו לומד, נחשבת דעתו כדעת בעלי
בתים ולתלמיד חכם לא ראוי ואולי אף אסור לשבת
עמו בדין.

דנשיאת ראש הוא ענין של כבוד ורוממות, וכמבואר בפסוק
(דבה"י א כט) "לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש", וכן
משמעותו לשון הסרה כמו שנאמר "בעוד שלשת ימים ישא
פרעה את ראשך" (בראשית מ).

ואמר לשון "שאו" ולא אמר "גדל" או "רומם", שישאל אם
זוכים הרי הם עליונים ואם לאו יסתלק ראשם ח"ו.

ביאור הדברים, שעם ישראל נבחר מכל עם, ומובטחים לו
חיי נצח, לכן הנהגת הקב"ה כלפיו שונה בתכלית מהנהגתו
לאומות העולם, וכשהוא מתחסד עמהם, לחסדיו - אין ערוך,
וטובו עד אין קץ, מאידך כשמענישם משפילים עד עפר, וכמו
שראינו משך כל הדורות - תקופות שמלכים שחרו פני מלכי
ישראל, מאידך תקופות שמידת הדין מוצתה בישראל ואנו
שתינו כוס תרעלה עד תום.

וזהו שכתב בפסוק לשון "שאו", היינו הנהגה מיוחדת ושונה
אם זוכים מתעלים ואם חוטאים מתחייבים בהכרתה וכליה.

(טעם ודעת - רבי משה שטרנבוך)

כ"ט סיון תר"י: הרה"ק רבי מאיר ב"ר אהרן אריה לייב מפרמישלאן זי"ע

מאת חזקי ויזל

איש אחד בא אל הצדיק רבי מאיר מפרמישלאן, והתאונן לפניו כי חברו לוקח את פרנסתו. אמר לו הצדיק: בוודאי ראית, כשסוס שותה מים בנהר, הוא מכה בפרסות רגליו בתוך המים; אם כן אמור נא לי: מה כוונת הסוס בזה? ואם לא תדע, יגיד לך מאיר: שהסוס שוחה לשתות, מיד הוא רואה כנגדו עוד סוס אחד, ששוחה גם הוא לשתות, ורעה עינו בו מחמת קנאה, ולכן הוא מכה בפרסותיו על "חברו" הסוס, שלא ישתה מימיו. אבל אחא - סיים הצדיק - הלא עליך לדעת כי מימי הנהר יספיקו להרבה סוסים ואין אחד נוגע במה שמוכן לחברו. (אגדה ומחשבה ביהדות)

*

איתא על מה שכתב המחבר בשו"ע בריש אורח חיים, "יתגבר כארי לעבודת בוראו", וכתב ע"ז הרמ"א "ובשכבו וידע על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב" (שו"ע ס"א), וצ"ב שהרי המחבר מיירי מענין השכמת הבוקר ולא מענין סדר הלילה וא"כ מה שייכות יש כאן לדברי הרמ"א שכתב ובשכבו ידע וכו' שזה שייך לענין השכיבה בלילה, ותיירץ הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע שכוונת הרמ"א לומר שאם בשכבו ידע לפני מי הוא שוכב אזי גם יקום באופן כזה ויוכל לקיים את דברי המחבר יתגבר כארי, אך אם כשישכב לישון ישן כסוס אזי כשיקום יקום ג"כ כך, ולא יתגבר כארי כדברי המחבר, ולכן לפני לכתו לישון צריך שידע לפני מי הוא שוכב, כדי שיוכל להתגבר כארי, וכ"כ במס' ברכות ט"ז ע"ב, בצלותא דאמוראי, ונשכים ונמצא לבבנו מיחל לך עיי"ש.

(אהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו - קובץ זכרון)

*

"כי איך אעלה אל אבי אבל והנער איננו אתי" (בראשית מד, לד). יש לפרש בדרך דרש, שראוי לאדם להתאונן בכך על עצמו "כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי" - איך אבוא אל אבי שבשמים ואעלה לשמים לאחר הפטירה, והנער איננו איתו חלילה, כלומר שלא חניך כראוי את נעריו וילדיו. וכן אמר רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל שישנם הדואגים לעלייתם הרוחנית, אך לא נותנים דיים את דעתם על חינוך בניהם, ולא עוקבים כראוי על מעשי בניהם. לכן אמר "כי איך אעלה אל אבי" - אבי שבשמים, "והנער איננו אתי", כלומר שלא השגחתי מספיק על חינוך הבנים, עד כאן. ואף אברהם אבי האומה, אחר שקירב אלפים ורבבות והכניסם תחת כנפי השכינה, בכל זאת לא שמר לו הקב"ה כבוד אלא במה שציוה וחניך בכך את בניו, ככתוב (לעיל יח, ט) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו... אחרי". (אוסף גליונות)

מובא בשם הרבי ר' מאיר מפרמישלאן זצ"ל: בשעה

רבי מאיר שלח לו שאם יקבל עליו שלא להסמיך להוראה כל רב וצורך, רק יחידי סגולה יירפא מייד, וכך היה". התשובות ששיגר לו בהלכה נדפסו בשו"ת "טוב טעם ודעת תליתאה", חלק א' סימן ע"ח, וחלק ב' סימן קי"ד. כשנסתלק רבי מאיר הספידו רבי שלמה קלוגר, והספדו נדפס בקונטרס "מאיר עיני המחכים לסליחתו", ואמר שהיה מן הראוי שרבבות יימשכו אחריו, בראותם אצלו רוח הקודש נגלית, לה זכה בגלל פשטותו וענוותו, לגור בבקתה עלובה, ולראות את עצמו כגבאי צדקה בלבד.

בין הגאונים והצדיקים שהיו נוסעים לרבי מאיר היו: ה"דברי חיים", הרב נתנון בעל "שואל ומשיב", רבי אלעזר שפירא מלאנצהוט ובנו רבי שלמה, רבי צבי הירש מליסקא, רבי אברהם גלר, רבי יוסף בנו של ה"מאור ושמש", רבי נחום בורשטיין אב"ד נדבורנא.

בזקנותו עבר לגור שבע שנים במיקוליב, ושם נסתלק לבית עולמו ביום כ"ט אייר תר"י.

הובא למנוחות בפרמישלאן, ונשתמר נוסח מצבתו. ספדו לו, כאמור, רבי שלמה קלוגר, וכן רבי משולם ישכר הורביץ אב"ד סטינסלב.

כאשר קשורים למעלה - לא נופלים למטה

עוד בשחר ימיו של רבינו, כאשר אך החל להנהיג את עדתו בפרמישלאן, היה מעשה במספר אברכים צעירים, אשר נדבקו ברוח ה"השכלה", אשר החלה אז לנשב.

בית התפילה דמתא, בנוי היה למרגלות הר, בשיפוליו של מדרון תלול, וההליכה אליו וממנו, כרוכה היתה בטיפוס. בימות השלג, היתה ההליכה באתו מדרון משופע, כרוכה בסכנת ההחלקה על פני מעטה הקרח החלקלק. היו, אפוא, יהודי העיר, נאלצים לעשות את דרכם סחור-סחור, להקיף את ההר ולהגיע אל המקוה בדרך ארוכה. למרבה הפלא נוהג היה רבינו לצעוד לו בטח דבר יום ביומו במורד המדרון.

בקרב בני העיר, נודע הדבר כ"מופת" גלוי, ומביטים היו אחרי רבינו, בצעדו אל המקוה וממנו, בעינים קמות, משתאות ומלאות הערצה. אולם, אותם אברכים אשר מרה של "משכילות" נזרקה בהם, לא נכונים היו בשום פנים ואופן להיכנע ולהודות בכוח המופלא של צדיקי האמת, עבדי ה' הגבוהים מעל הארץ ומעל החומריות ושולטים על הטבע. כדרכם הקלוקלת והעקלקלה, מתאמצים היו בכל כוחם להכחיש את השמש בצהריים. ברם מכיון שצעדיתו של רבינו במדרון המושלג היתה מוכחת לעין כל, לא נותר להם אלא להתיימר ולהכריז כי אם הוא מסוגל ללכת כך - שמע מינה כי כל אחד מסוגל, שהרי בניסים שמחוץ לדרך הטבע חלילה להם להודות...

רבי מאיר נולד בשנת תק"מ, לאביו, רבי אהרן אריה ליב מפרמישלאן, בברכתו של בעל "נועם אלימלך". בגיל עשר למד אצל החסיד המקובל, רבי דב בער מלמד בפודוהייץ, תלמידם המובהק של רבי מרדכי מקרמניץ ורבי משה ליב מסאסוב, וקיבל תורה חסידות וירא"ש גם מהחזוה מלובלין.

בשנת תקע"ג הוכתר לאדמו"ר, ונתפרסם כאחד מגדולי בעלי המופת בדורו.

רב מופלג שמע ממנו, שיש לו כמה ראיות שנמצאת בו נשמת רבן יוחנן בן זכאי ("הדרת קודש", היבנר דף מ"א ע"א). בעל "פרי מגדים" שמע ממנו פעם שיעור בגמרא ותוספות שנתן לפני אברכים וקילס אותו.

מהנהגותיו: לקראת פסח היו לו חומרות נשגבות היה מפזר הונו לצדקה. שלח כל שנה, בין פסח לשבועות 702 דוקטים כמניין "שבת", לעניי ארץ ישראל. נהג לדבר על עצמו בגוף שלישי: "מאיר אומר".

היה בידידות רבה עם רבי ישראל מרוז'ין ורבי שלום מבעלז וביקר בלבוב אצל בעל "ישועות יעקב".

ידידות מיוחדת היתה לו עם זקן גאוני ישראל רבי שלמה קלוגר. היא החלה בשנת תר"ה לערך, כשנסע רבי שלמה להציג את מועמדותו לרבנות העיר,

מסופר על הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע, כד הוי טליא, שהלך לשוק הקצבים ואמר לקצב אחד, אם תתן לי 'קרוין' אחד אגלה לך איזו בהמה כשרה ואיזו טריפה. ואכן כך עשה, שנתן לו המטבע והוא היה מגלה לו בראייתו הקדושה איזו כשרה ואיזו טריפה, כך שכל הבהמות שקנה אותו קצב היו כולן כשרות. משעברו מספר שבועות וקצבי הסביבה גילו כי אצל קצב זה לפתע הכל כשר, חקרו בדבר עד שנודע להם שהוא בגין גילוייו של ילד זה. החלו כולם להעניק לו מטבעות כדי שיגלה גם להם, עד שנודע הדבר לאביו ואסר עליו להמשיך במעשיו אלו. (יצ"ב פתגם)

וישב מצרף ומטהר

אל מול שפעת רוח הקודש ששטפה מהיכלו של רבינו ביד רמה וללא מסכים, נכנעו אפילו אפיקורסים להכעיס, שהשרישו בחטא, חומות הכפירה שסגרו עליהם, קרסו תחתיהן באחת, עם היחשפן לעוצמת הגילוי הנבואי, עין בעין, שבקע ממחיצתו של אותו צדיק, לאחר שמוכיח היה אותם על פניהם, ומונה בפניהם אחד לאחר את מעשיהם הכמוסים ביותר, שוב לא היתה בהם עוד רוח, והם כורעים היו ונופלים לפניו כעמיר מאחרי הקוצר.

אזי, פורש היה רבינו את כנפיו עליהם, בחן, ברחמים ובחמלה, וצורף אותם, מתוך אהבת ישראל מופלגת, כצורף כסף, עד אשר יצאו מתחת ידו ככלי יקר, שכולם יראים ושלימים, ומום אין בהם.

ש'אדם מישראל בא לעשות מצוה, אומר לו היצר הרע שהוא גם השטן: "מה המצוה הזאת? וכי מה משמעות יש למצוה כי תקיימנה? הלא אין זו מצוה כלל ועיקר!!", ואילו לאחר שכבר קיים את המצוה אומר לו היצר הרע בהתפעלות: "איזו מצוה חשובה קיימת" - בכדי להביאו לכלל גאוה, וזוה מפסיד לו את שר המצוה. לכן הפתרון להימלט מיצר הרע הוא, שתמיד יזכור "גזירה היא מלפני" - לפני המצוה יאמר לנפשו: גזירה היא! מצוה היא מהקב"ה וחייב אני לקיימנה. "ואין לך רשות להרהר אחריה" - ואילו אחרי המצוה עליו להסיח דעתו ממנה ולא ירהר בה, כאילו לא עשה שום מצוה.

(נועם ה')

*

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קח צִנְצָנֶת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מֵלֶא הַעֵמֶר מִן וְהֵנַח אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמַרְתְּ לְדֹרֹתֶיכֶם" (שמות טו, ג). הרב ר' מאיר מפרמישלאן ז"ל אמר דבפרנסה יש שכל מסחרם מסכום מועט ומתפרנסין עצמן, וזה הוא באתכסיא ולא באתגליא, ודרכו של צנצנת שקטן מהכיל מלא עומר מן, וה' אמר והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם שיהיה כן שיחזיק המועט את המרובה.

(פרדס יוסף)

*

הגיד הרה"ח רבי דב שיינברג ז"ל מירושלים, הארון היה עשוי מג' ארונות, תוכו זהב באמצע עץ ומבחוץ זהב, לרמז דבר זה שאפילו אם נראה שהתפלה היא לתועלת דבר חומרי, שהגוף נהנה בו, אבל בפנימיותו גם דבר זה תוכו רצוף זהב, לתועלת עבודת השם וכנ"ל. כמו שאמר הרה"ק רר"מ מפרמישלאן: אם סוחטין התפלות של ישראל, אז יוצא מהן - כסף ועשירות, ואם ממשיכין לסחוט הכסף והממון, אז יוצא - כסף עבור מצוות, עבור ש"ק, עבור חינוך הבנים לת"ת.

(דף על הדף)

בפתח היכל, ונותר עומד על הסף. הס עמוק הושלך בבית המדרש, הקהל כולו התרומם על רגליו, וציפה בהדרת קודש לכניסתו של רבינו פנימה. אולם, רבינו, נותר על עומדו, מבלי לפסוע אפילו פסיעה אחת קדימה. לאחר דקות ארוכות של דומיה מתוחה זו, פתח ואמר:

"הביטו וראו! כל הקהל הקדוש הזה, נאספו ובאו אל מאיר; כסבורים הם, כי מאיר יכנס ויאמר איתם 'כל נדרי'. יכולים אתם לעמוד כך, על רגליכם, עד הבוקר; מאיר לא יאמר 'כל נדרי'!"

הדומיה העמיקה שבעתיים. הפנים כוסו בחיזורון. הנוכחים לא ידעו את נפשם מרוב תהייה וחרדה. רבינו נותר לעמוד על סף היכל, והמשיך לשאת את דברו:

"עבירות שבין אדם לחבירו, אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חבירו (יומא פ"ה, ב) מאיר אינו מוכן להיכנס לבית המדרש, בטרם ימחלו כל הנוכחים זה לזה!"

קמה המולה גדולה בקרב הקהל, וכל הנוכחים, החלו קוראים ושונים ומשלישים, זה לעומת זה:

"מחול לך! מחול לך! מחול לך! כולנו מוחלים איש לרעהו בלבבות שלמים!"

"כלום מה סבורים אתם?" - השיב רבינו לעומת הקהל, משנשתתקה ההמולה - "כי מאיר אינו מבין בעסקים! עתה, עומדים אתם וצווחים ככרוכיות: 'מוחלים! מוחלים! מוחלים!' ואילו למחרת היום הקדוש, יבואו השוטרים לעקל מבתי העניים את הכסות ואת הכרים!"

עתה, נפלו הדברים על ראשי העשירים הלמברגאים אשר בקרב הקהל, כרעם ביום בהיר. לאחר רגעים אחדים של התעשתות, יצאו מספר נכבד מאלה מבין הקהל, ובראשם מורכנים, ניגשו אל רבינו הפתחה:

"מקבלים אנו על עצמנו לעשות ככל אשר יורה לנו רבינו, ואף להשפיע על שאר עשירי עירנו לעשות כן". נענה רבינו ואמר: "מאיר דורש מכם כך: לווה, אשר קשה לו לעמוד בתאריך הפרעון, יש להתחשב בו, במידת החסד והרחמים, ולהאריך לו את המועד; ואילו מי שבידוע כי אין לו מה להחזיר - עליכם למחול לו על החוב כליל! תשמש ידיכם! וכי מה תיטלו ממנו - את הנשמה!?"

"הננו מבטיחים נאמנה למלא אחר מצוות הרבי!" - השיבו העשירים הנרעשים. שוב נשתררה הדממה, ורבינו פסע פנימה, ניגש אל העמוד, נשא את ידיו למעלה וקרא: "רבונו של עולם, אב רחום שבשמים! היהודים הללו מבטיחים לתקן את מעוונתם ולא לחזור עוד לכסלה. אתה, הרי, מאמין להם; מוכרח, אפוא, גם מאיר, להאמין להם! יהי, אפוא, כן! אולם, דעו לכם!" - חזר רבינו והיטיב את פניו אל עבר הקהל - "אם תקיימו את הבטחתכם שהבטחתם זה העתה - למאיר, תתברכו מן השמים בשנה טובה, מתוקה מוצלחת ומאושרת! אולם, מי שלא יעמוד, חלילה וחס, בדיבורו, תהיה אחריתו מרה כלענה!" אריזו פתח רבינו והחל באמירת "כל נדרי".

מאותה שנה ואילך, היתה לענני הגליל הרווחה גדולה, ולא חדלו מהזכיר את שם רבינו, מושיעם, לטובה.

באין תורה - פרנסה מניין?

ניצב לו אדם לפני רבינו, ועל לחיו זולגות דמעות בליהרף: מטופל הוא במשפחה ברוכת ילדים, ההוצאות לכלכלת הבית מרובות, ואילו

ההכנסות מצטמקות והולכות. שולח הוא את ידו כפעם בפעם בעסקים, אך ההצלחה אינה מאירה לו פנים.

"ומה בדבר קביעת עתים לתורה?" - שאלו רבינו.

"אוי, רבי!" - התייפח הלה מרורות - "האיך תהיה דעתי מיושבת לשבת וללמוד, כאשר שקוע אני עד צווארי בחובות מעיקים, מחד גיסא, ובניי ביתי סובלים חרפת-רעב, מאידך גיסא?"

"מה אעשה לך, בני?" - גם לו רבינו בלשון רכה - "הלא משנה מפורשת היא באבות (א): אם אין תורה - אין קמח!"

"מה זאת אומרת" - השיב היהודי - "הלא כמו כן נאמר שם: 'אם אין קמח - אין תורה!'"

אדחכיוהכי, נכנס הגבאי להודיע לרבינו, כי הגאון הקדוש הנודע, רבי יואל שאשכנזי, רבה של זלוטשוב, הגיע לביקור. קיבל רבינו את פני הרב האורח בסבר פנים יפות, הושיבו לצידו, ופנה אליו ואמר:

"מאיר, נמצא עתה בעיצומו של משא ומתן הלכתי עם יהודי זה; אולי יוכל כבודו להכריע בינינו: רבי מאיר ורבי יוסי חולקים ביניהם בגמרא (נדרים כ"ו) אם אמרינן 'תפוס לשון ראשון', או 'תפוס לשון אחרון' - האיך נפסקין להלכה?"

שכבר מקדמת דנא, מכריז היה רבינו ואומר, כי כפי שפוסק רבה של זלוטשוב, כך נפסקת ההלכה בשמים. המשך בסוף עמ' 4

כדי להוציא מלבם כל ספק החליטו לקום ולעשות מעשה. נתאספו להם, אפוא, יחדיו, והחלו צועדים אף הם מראש ההר למטה. ברם, עד שלא הספיקו לצעוד צעדים אחדים, החליקו, מעדו, גלשו מטה, ומוטלים היו כולם, עד אחד, בתחתית ההר, מוכים וחבולים, מעוכים וכתומים, וכמעט שלא שרדה בהם עצם אחת שלימה.

אחר הדברים האלה, ולאחר שהחלימו ממכותיהם הטירות. באו לפני רבינו ושאלוהו: "למדנו רבינו! האיך יכול הוא לרדת ולעלות בהר המושלג, דבר יום ביומו, מבלי להחליק אפילו פעם אחת?" השיב להם רבינו בנחת ואמר "כאשר קשורים למעלה לא נופלים למטה!" אותו פרק שלמדו, נותר חקוק במדעיהם של האברכים, והועיל להם להחזירם בתשובה, יותר מכל דברי המוסר ששמעו מעודם ועד אותו היום.

מסופר כי בשנת תרס"ג, שהה כ"ק האדמור רבי שלום בער - הרשב"ב - מלויבאוויטש, בעיר וינה לצורכי ריפוי, בלוויית בנו, כ"ק האדמור רבי יוסף יצחק - הרי"צ. בליל חמישה עשר בשבט, נכנסו הצדיק ובנו לבית מדרש חסידי במתא, ומצאו שם סיעת חסידים, אשר ישבה ועסקה בסיפורי צדיקים מרבינו, ובין היתר, סיפרו את הסיפור האמור. מאוחר יותר, יצאו הצדיק ובנו לרחוב העיר, לערוך טיול אשר נחוץ היה לבריאותו של הצדיק, מדי חולפם באחד מרחובותיה הראשיים של הבירה האוסטרית, הבחין הרי"צ, כי אביו, הרשב"ב שקוע כולו בשרעפים עילאיים, עד כי אינו חש כלל בסובב אותו. הדבר, משך אפילו את תשומת לבם של עוברים ושבים, אשר החלו מתבוננים בהשתאות בהבעתו של הצדיק, אשר נראה היה כמי שאינו מצוי כלל בעולם הזה. ניסה אפוא הבן לרמוז לאביו ולהזכירו, כי ברשות הרבים מצויים המה. נענה הרשב"ב והשיב: מה לך חושש? הלא שמעת: כאשר קשורים למעלה - לא נופלים למטה!

ונסלח לכל עדת ישראל

שנה אחת, הגיעה לאוזני רבינו, צעקת בני ישראל היושבים בלבוב היא למברג ואגפיה, כי נמנו הגבירים וגמרו ביניהם, להכביד את ידם ועולם על הסוחרים העניים, הלוויים ומאחרים לשלם את הלוואותיהם, ולהפעיל כנגדם את זרועות השלטון, לשם עיקול חפציהם וכלי תשמישיהם.

בימים ההם, היתה פרנסתם של היהודים בני דלת-העם, תלויה על בלימה. בעוד שבני הכפרים מסוגלים היו להתקיים, פחות או יותר, על תנובת משקיהם, הרי שיושבי הערים בכלל, ויושבי הכרכים בפרט, לא מצאו לעצמם כל אמצעי של מחיה, מלבד המסחר. אמנם, כדי שיכלו להתקיים בו, מאולצים היו להזדקק להלוואותיהם של העשירים, ובלא בסיס זה, נשמת היה כל יסוד פרנסתם. מחמת הדלות, שאיפיינה את מרביתם של הלוויים הללו, לא מסוגלים היו לעמוד בתאריך הפרעון המדוייקים, ומאחרים היו את פרעונותיהם ועירי-שם ועירי-שם. על כך יצא קצפם של הגבירים, והחליטו בינותם מה שהחליטו.

בהגיע ערבי-יום הכיפורים, הגיעו, כדרכם, המוני יהודים, מכל המחוזות, הקרובים והרחוקים, פרימישלאנה, כדי להסתופף ביום הקדוש בצילו של רבינו.

לפנות ערב, ובית המדרש דחוס מפהלפה ביהודים עטופי-הלבן, השופכים את לבם ב"תפילה זכה", לפני "כל נדרי", הופיע רבינו

בשׁו"ע או"ח סימן סא, סעיף ו: צריך להאריך בחי"ת של אחד, כדי שימליך הקב"ה בשמים ובארץ, שלזה רומז החטוטרת שבאמצע הגג החי"ת. ויארץ בדלי"ת של אחד שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם. ולא יארץ יותר מכשיעור זה. ויש נוהגים להטות הראש כפי המחשבה: מעלה ומטה ולד' רוחות.

בספר "פניני תפילה" מביא מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אודות המבואר כאן בדברי השו"ע "ויארץ בדלי"ת של 'אחד' שיעור

מצות תוספת יום טוב

מצות תוספת נוהגת מן התורה ביום טוב כמו בשבת, להוסיף מחול על הקודש מעט מן היום קודם שנכנס וכן ביציאתו, ואמרו חז"ל "כל מקום שנאמר שבתון מצוה להוסיף מחול על הקודש", ולדעת הגר"א תוספת שבת ויום טוב היא מדרבנן, ורוב הפוסקים נקטו דתוספת שבת ויום טוב מן התורה, ומצותו ע"י שיפרוש ממלאכה קודם כניסת היום בזמן הניכר לעינים שפורש בו לשם תוספת ולא משום ספק דבין השמשות.

המקור: ע"י יומא פא, ב "אין לי אלא שבתות ימים טובים מנין

שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם", דאי אפשר להאריך כל כך בדלי"ת, ולא שייך שיכוון הכל תוך אמירת הדלי"ת, אלא דעל כרחך רק מתחיל בשעת אמירת הדלי"ת והשאר מכוון לאחריה.

וכן הוא בשו"ע הגר"ז (ס"א, ס"ז): "ומה שאמרו להאריך בד' של אחד לא אמרו להאריך ולמשוך בקריאת הד' אלא יארץ וימשוך במחשבתו להמליכו בד' רוחות בקריאת הד' ואחריה בטרם שיתחיל ברוך שם". וציין שם לתה"ד ומג"א (קכ"ח, ע"ג).

ת"ל שבתכם הכיצד כל מקום שנאמר בו שבות מוסיפין מחול על הקודש", והרי"ף שם וברא"ש שם סי' ח'. ואף שבש"ע סי' רס"א הביאו לענין תוספת שבת, מ"מ דין שבת ויום טוב חד הוא, והמקילין בתוספת מה"ת זהו גם בתוספת שבת כמ"ש הגר"א בביאורו סי' רס"א ע"פ הרמב"ם דרק תוספת עינוי יוהכ"פ מה"ת, אבל למאי דקי"ל דתוספת שבת מן התורה, כמ"ש הפוסקים סי' רס"א הוא הדין לתוספת יום טוב. וכמ"ש החיי אדם כלל ב' ס"א והגר"ז רס"א ס"ב, ובמשנה ברורה שם סק"ט.

נפשי יצאה בדברו איתא בגמ' שבת (פח, ב): א"ר יהושע בן לוי, בשעה

אשה ביננו. אך כאשר ראו את המסירות נפש של עם ישראל, בבחינת "נפשי יצאה בדברו", הרי שגם המלאכים הבינו כי נשמת ישראל היא הראויה לקבל תורה, בבחינת מצא מין את מינו, ומתאווים הם עם ישראל לחיבור עם התורה עד כדי מסירת נפש. ומכאן ואילך לא רק שלא התנגדו המלאכים, אלא הם המסייעים ומדדין לבני ישראל לקבל את התורה.

שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה ביננו. אמר להם, לקבל תורה בא. אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו" וגו'. אמר לו הקב"ה למשה, השב להם תשובה. אמר לו, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם וכו' ע"כ. ומבואר מכאן שהמלאכים התנגדו למתן תורה לעם ישראל.

ויש לעיין, דבסוגיא שם לעיל מובאת מימרא בשם ריב"ל עצמו "אריב"ל כל דיבור ודיבור שייצא מפי הקב"ה חזרו לאחוריהם י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן, שנאמר "מלאכי צבאות ידודן ידודן" וגו'. הרי שמלאכי השרת לא זו בלבד שלא התנגדו למתן תורה לבני ישראל, אלא אף הם עצמם היו המסייעים להם ומדדים אותם, והוא סותר את המימרא דלעיל בשם ריב"ל.

ונראה דסוד הדבר נמצא במימרא נוספת של ריב"ל בהאי ענינא דמתן תורה שם: כל דיבור ודיבור שייצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר "נפשי יצאה בדברו". דיבור שני היאך קיבלו, הוריד הקב"ה טל של תחיה שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר "גשם נדבות תניף אלוקים".

ביאור הדבר, דאמנם כן, בתחילה התנגדו המלאכים שיהיו ילודי

מהי המסירות נפש עליה מדובר. מהו "נפשי יצאה בדברו" בתוה"ק? שמא מדובר על מסירת החיים על מנת למות? אין הדבר כן! "נפשי יצאה בדברו" היינו ערגה וכיסופין להבנת התורה הקדושה עד כדי "אדם כי ימות באוהל". וכמ"ש מרן החזון איש באיגרת ג' דמיתה האמורה כאן היא מיתה של פשוטם של החיים וחדירה לעומקם, הם החיים האמיתיים.

מהו הטל תחיה שבבילנו? עי' בכתובות קיב' "כי טל אורות טלך" כל המשתמש באור תורה, אור תורה מחייהו ע"כ. מהו אותו אור תורה? השמחה והרעננות, החיוניות והחיות שיש בכל מאמר של התורה הקדושה זהו אורה של תורה, הנותן חיים בעולם הזה ולעולם הבא.

המשן מעמ' 3
 "כרבי יוסי פסקינן - השיב הגאון מבלי לדעת את פשר השאלה - "משום שנימוקו עמו' (גיטין ס"ז) - ולכן, ההלכה היא, ש'תפוס לשון אחרון' אמרינן, וכדאמר רבי יוסי (נדרים שם): 'בגמר דבריו אדם נתפס!'"
 "נו" - פנה רבינו אל היהודי העומד מן הצד - "הלא שומע אתה! תפוס לשון אחרון! והמשנה הלא אומרת: 'אם אין קמח אין תורה - אם אין תורה אין קמח!' הרי שהסיפא היא העיקר!"
 היהודי, אשר ידע והבין, מה משמעותו של פסק-הלכה זה לגביו, פרץ בכבי סוער, והחל קורא מנהמת לבו:
 "אילו מכיר היה רבינו את מצבי מקרוב, כי אז מבין היה לרוחי, כי אין באפשרותי לשבת ליד הגמרא אפילו שעה אחת, מרוב הצרות והדאגות המעייקות עלי!"
 נכמרו רחמי רבינו על האישי, והוא פנה שוב אל הגאון האורח בהצעה:
 "הלא במסכת תמורה (כ"ו) ותוספות שם) מבואר, דבמקום שהלשון האחרון אינו סותר את הלשון הראשון, דברי הכל 'תפוס לשון ראשון' אמרינן!"
 "אכן!" - אישר הגאון - "כך היא ההלכה!"
 "אם כן" - המשיך רבינו ואמר - "מאיר יפרש את המשנה, באופן שהסיפא לא תסתור את הרישא, ויוכל היהודי דנן להיוושע! הפירושו, הוא, אפוא, כך:
 "אם אין קמח - אין תורה; כאשר ליהודי אין פרנסה, אינו מסוגל לשבת וללמוד! ולכן, אם 'אין תורה' - אם רואה אתה, רבוננו של עולם, כי יהודיך הקדושים אינם יושבים ולומדים כדבעי, דע לך, כי אין זה נובע, חס ושלום, מרוע לבבם, כי אם משום ש'אין קמח' - משום שאין להם פרנסה, וקושי הדלות בעוכריהם!"
 "ובכן, רבוננו של עולם!" - הגביה רבינו עיניו לשמים ואמר - "הבה נא ליהודי זה פרנסה בשפע, ברווח ובכבוד, כי אז ראה תראה, כיצד יישב וילמד את תורתך הקדושה, בחשק ובהתמדה אין-קץ!"
 קיבל עליו היהודי את פסקו של רבינו, קבע לו מניאז עתים לתורה, ולא ארכו הימים עד שנושע בשפע ברכה והצלחה.
 (מתוך ספר "אספקלריה המאירה")